

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

SZERKESZTIK: DR. KUN BÉLA ÉS DR. RÉVÉSZ IMRE.

Megjelenik minden szombaton.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
DEBRECEN, KOLLÉGIUM.

Előfizetési ár félévre hét pengő.

Dávid fia és Dávid ura.

Virágvasárnapra.

Máté 21 : 9. Az előtte és utána menő sokaság pedig kiált vala, mondván: Hozsánna a Dávid fiának!

Máté 22 : 41. skk. Mikor pedig a farizeusok összegyülekezének, kérdezé őket Jézus, mondván: Miképen vélekedtek ti a Krisztus felől? kinek a fia? Mondának néki: A Dávidé. Monda nékik: Miképen hívja tehát őt Dávid lélekben Urának, ezt mondván: Monda az Úr az én Uramnak: Ül az én jobbkezem felől, miglen vetem a te ellenségeidet a te lábaid alá zsámolyul. Ha tehát Dávid Urának hívja őt, mi módon fia? És senki egy szót sem fel lehet vala néki...

Ki és mi vagy hát Te tulajdonképen, virágvasárnap ünnepeltje, nagypéntek meggyaláztottja?

A sokaságnak véleménye szerint ma is „Dávid fia” Ő. Lényegileg ugyanaz, mint akiben a zsidó néplélek álmai öltöttek testet. A mult legeszményibb zsidó uralkodójának véréből származva, a jövő legeszményibb zsidó uralkodója, a földi-király-Messiás. A javíthatatlan és kiábrándíthatatlan néplélek épp oly makacs állhatatossággal várta vissza őt és benne a meg nem halhatott királyi igazság- és hatalom-eszményt, az örök „Dávidot”, mint ahogyan visszavárta a hanyatló középkori német császárság népe a meg nem halt, csak „elrejtőzködött” Barbarossa Frigyest, vagy a szabadságharc utáni idők magyarja Petőfit, sőt a mai boldogtalan magyar nép itt-ott Rudolf királyfit.

„Dávid fiától” a Jézus korának politikailag elnyomott és földarabolt zsidó nemzete, gazdaságilag az idegen elnyomótól és saját szerencsés fajtestvéreitől egyformán kizsákmányolt zsidó köznép a nemzeti önállóság és egység visszaállítását várta s egyben egy igazságos társadalmi és gazdasági rend föllállítását remélte. És ennek a reménységnek örök alapja van nemesak az emberi szívben, hanem — ami tulajdonképen egyedül követelheti joggal az „örök” jelzöt — az Isten kijelentésében is. Ha Jézust a sokaság

ma is elsősorban Dávid fiának látja, ehhez néki maga Jézus ad jogot. Mert a virágvasárnap király nem volt ugyan sem politikai, sem szociális forradalmár — mi sem állott tőle távolabb — de viszont nem volt kizárólag egyéni lelkek — csak egyéniek és csak lelkek — világtól elvonatkozott mentője sem. Őnéki az emberi együttélés minden mozzanatához megvolt és megvan a maga szava és a maga ítélete. És a sokaság nem alap nélkül gondolja és reméli, hogy az, aki a gazdagról és Lázárról szóló példabeszédet mondotta, ma sem állana a kizsákmányolóknak, a milliók verejtékéből gazdagodó és koplalásából hízó keveseknek a pártjára, sőt ellenkezőleg — és az, aki a saját fájának irtózatosszerű gőgjét és gyűlölködését olyan halálos szeretettel és olyan szent haraggal tudta ostromozni, bizonyosan ma sem azoknak a nemzeteknek fogná pártját, ahol ezek a nemzeti vonások a legdúsabban virágzanak, teremve mérges gyümölcsökként gyöngébb nemzetek és népek elnyomását, irgalom nélkül letapodva tartását és állandó rémét a háborúnak világszerte.

Jézus nevével soha és semmi szín alatt nem lehet társadalmi és gazdasági igazságtalanságot szentesíteni és a Jézus nevét vallók között soha és semmiféle címen nem találhat mentségre az a világrend, amelyet a világháború után a gyűlölet, a bosszú és az elvakult fajnálványozás épített meg: ez a meggyőződés méltán cseng ki ma is a virágvasárnap hozsánából, amely a sokaságnak, ennek az örök gyermeknek és álmódónak ajkán és reménységeivel a Dávid fiaként üdvözli Őt.

Jézus azonban, bármilyen nagy szeretettel tekint is a körülte hozsánázókra, nem elégedhetik meg azzal, hogy Őt csak a Dávid fiának tartsák. „Ha Dávid Urának hívja Őt, mi módon fia? Ha énbenem, mint szabadító, igazságot és békességet hozó Messiásban reménykedtek, úgy ez a reménységtek éppen nem alaptalan — de csakis akkor, ha azt látjátok bennem, ami valóban vagyok. Nem egy történelmi aranykor visszatérnek az ideális, de mégis csak emberi hőst és általában nem is a történelem folytatását, vagy betetőződését csudálatos módon ugyan, de

mégis csak emberi erőkből, azoknak maximumra fokozásával —, hanem *Urát, az Urát*, aki Istentől jövök, mint az Ő teljhatalmú követe és képe-mása, aki megítélek minden történelmet, minden pusztán csak emberi erőfeszítést — a legnemesebbet és a legideálisabbat is — és a történelem végével és minden emberi erőnek végfogytán állítom fel az én Atyámnak országát, amelynek trónjára magam ülök, az uralmat meg nem osztva semmi emberi tényezővel, rendszerrel, eszménnyel, álommal."

Jézustól, aki a Krisztus, tehát az Atya fölkejtje, a Messiás-király, hiába várunk és remélünk akármilyen őszinte szívvel világrend-változást, ha ezt csak olyanformán képzeljük el, hogy majd az *emberi* fejlődésben végre is csak az Ő eszméi fognak győzni s a belátás és a jóakarát felfokozott emberi erővel végre is a jézusi embertípus fog uralomra jutni. Jézust el kell fogadnunk Úrnak, Isten fiának, a mennyből a földre szállott s nem pusztán az emberi evolúcióból kitermelődött abszolút hatalomnak és csak akkor várhatjuk az Ő messiási szabadításait. Jézusnak a mi bűnös szívünkkel, tisztátalan vágyainkkal és ambícióinkkal, az önzéstől beteg és az önbálványozástól elferdült életünkkel meg kell magunkat adnunk egyen-egyen kényre-kegyre, hogy jogunk lehessen aztán tőle új világot is remélni és várni. Akinek Jézus az egyéni életében még nem lett szabadító Urává, annak a száján egyszerűen értelmetlen és jogosulatlan beszéd a keresztyén politika és a keresztyén társadalmi rend. És aki nem fogadja el teljes megalázódással a Biblia félreérthetetlen bizony-

ságtételét arról, hogy az Isten országa nem emberi erőkből és evolúcióból, hanem a Krisztus visszajöveteléből, Isten fölségesen szuverén királyi akaratából és tényéből fog megszületni, az szükségképen jut csalódásról-csalódásra, mert amit az ember a maga erején akármilyen őszinte jóakarattal és akármily komolyan vallásos lélekkel keresztyén név és cím alatt termelni tud, az mind gyarló és mind veszendő, mert mind az Úrnak ítélete alá esik.

Jézus szeretettel néz ma is a neki hozsán-názó sokaságra — de igazi hadseregének ez a virágvasárnapi király és nagypénteki gúnykirály csak azokat vállalja és fogadja el, akik Úrnak, a szívök, az életük, az ég és a föld isteni Urának és Megváltójának vallják Őt, akik bátran, engedelmesen és boldogan bizonyosságot tesznek mellette és hordozzák keresztyénjét — és akik visszavárják őt az égnek felhőiben. Ezekkel akar győzni és fog győzni e világban és uralkodni a másokban.

Magyar református ember, te ezek közt vagy-e? Magyar református egyház, te ilyenekből vagy-e?

R. I.

Esperesi megnyitó beszéd

a debreceni egyházmegye tavaszi közgyűlésén
(1930 április 4-én.)

Nagytisztelendő és Méltóságos Egyházmegyei Közgyűlés!

„Jövevények és vándorok vagyunk mindnyájan e földön, mint a mi atyáink is voltak”. E zoltárrészlet nemcsak amolyan cizellált szentencia, amely már csak ritmusánál fogva is meg-

TÁRCA

Emlékezés Bethlen Gábor fejedelemről.

S. Szabó József ny. főgimn. igazgató, c. tan-ker. kir. főigazgató felolvasása 1929 december 5-én, a ceglédi református egyház centennáris ünnepélyén.

(Folytatás.)

Amit Bethlen fejedelemsége beiktatásakor esküvel megfogadott, hogy „a rendeket személyválogatás nélkül megtartja religiójukban és annak is szokott exercitiumában”, abban a korban még ellenfeleitől s másfelekezetű alattvalóitól is megcsodált elfogulatlansággal és részrehajlatlansággal teljesítette. Mint az Isten gubernátora, azaz földi kormányzója, a gondjaira bízott ország lakosai között nem ismert és nem tett különbséget. A négy (református, ág. ev., róm. kath., unit.) bevett vallásfelekezetű hívek kivül háborítlan nyugalmat élveztek birodalmában a görög keletiek, az általa betelepített anabaptisták, sőt a beengedett zsidók is. Még attól sem riadt vissza, hogy a folyvást zavart szító s ellene ármánykodójezsuitákat az országba

visszafogadja. Sokra becsülte azt az eredményes és magasabb nivójú iskolai fegyelmet és tanítást, amelyet végeztek. Azt írta egykor kis öccséről, az utódjává kiszemelt ifjú *Bethlen Istvánról*, hogy ha nem féltene tőle, jezsuitával taníttatná. Midőn első támadásakor a jezsuiták főhelyét, Nagyszombatot elfoglalta, az általa megkedvelt tudós jezsuita, *Káldy György*, kérelmére nemcsak megkegyelmezett az ott lakó jezsuitáknak, de résztvett templomukban az istentiszteleten, chorusával ott énekelte; ezt megtette Erdélyben is kath. templomban; *Káldyt* bibliafordításának kiadásában nagy összeggel, egyesek szerint ezer tallérral segítette, sőt *II. Ferdinánd* királyhoz követségbe is küldötte. Büntetéssel sujtotta azt a földesurat, aki jobbjárait hitők ellen való istentiszteletre kényszerítette. Történt pedig mindez akkor, amikor *Pázmány Péter* esztergomi érsek és társai, az államhatalomra támaszkodva, Magyarországon a legerősebben folytatták az ellenreformációt. Bethlen birodalmában a ténitgetésnek nem volt talaja. Az ellenreformáció, általában minden lelkiismereti kényszer, benne legnagyobb akadályát találta, viszont a vallási szabadosságnak is meggátlására törekedett. Törvényt hozatott a zsidózó szekta, a szombatos felekezet ellen, melynek túlzásait, felemás hitét és szokásait nem helyeselte, de az

ragadja a lelket, hanem az a színvalóság is, amely amint megragadja a lelket, minden érző szív fölé a búbanat árnyékesíkjait vonja. Hiszen úgyszólván napról-napra, itt is, amott is kidől sorainkból egy-egy vándortársunk s az a bánatfelhő menten föltűnik szívünk határán s olyan csüggettegekké teszi lelkünk szárnyait, mint aminők a szomorúfűz ágai.

Igy indult el a mikepércsi parókiáról felénk az a bánatfelhő, amely *Szécsy István* lelkész-atyánkfia, vándortársunk kidőlésével keletkezett s itt is árnyéklatosan borul szívünk fölé. Egy tisztos, nemes, szent törekvésű atyánkfia volt Ő, aki bizony nem egyszer göröngyös, tövises úton vándorolt velünk együtt amaz ígéret földje: a mennyei Kánaán felé. A sok háborúságokból, amelyen neki is keresztül kell vala mennie, mint fehér ruhába öltözött pásztor hagyta itt nyáját... Azt hiszem, kegyelettel örököltük meg emlékét, s elköltözése feletti részvétünkről értesíteni fogjuk itthagyt szíve szeretteit.

A bánat sötét fellege szálldos felénk a nagykeréki-i temetőkertről is, ahol egy másik kidölt vándortársunk, *Lévay Mihálynak*, a csonka bihari és érmelléki testvéregyházmegyének eszperese összeroskadt portetemei fölött domborul a már zöldelni kezdő sírhalom. Szép képzettségű, ritka gyakorlati érzéssel, lelkes odaadással megáldott szolgája volt az Úrnak, s kedvelt vezére egyházmegyéjének. Meg vagyok győződve, hogy az ő áldott emlékének is juttatunk helyet jegyzőkönyvünk lapjain s részvétünket közölni fogjuk úgy búbanatos családjával, mint a jólelkű

vezérét vesztett csonka bihari és érmelléki testvéregyházmegye közönségével...

A kidölt vándortársak pihenése legyen csendes, háborítatlan!

Nagytiszteletű és Méltóságos Egyházmegyei Közgyűlés!

Az élet útja a halál kapujához vezet. Akik itt elindulunk az életútjára, azoknak, mindnyájunknak át kell mennünk a halál kapuján. S mi vár azon belül reánk? Hányan és hányan próbáltak már és próbálnak megfelelni erre a kérdésre, anélkül, hogy megnyugtató választ tudtak volna, vagy tudnának adni. A bölcséleti tudomány hőszeinek egész nagy falanksza, a természetfilozófusok szinte végenélküli serege, az agy és szív anatómiai titkait kutató s mechanikai műveleteket is alkalmazó laboratóriumi tudósok tábora, nem is szólva a spirítiszta szellemidézők fanatikusairól, akárcsak az arany előállításának titkát kereső alkimisták a maguk szférájában, mekkora rengeteg időt fordítottak már arra, hogy a halál kapuján — élve — áttekinthessenek s valamennyire elfogadható tézisekkel számolhassanak be a titkok-titka után vágyódó embervilágnak.

Közelebbről kísérleteket folytatnak annak megtudására, hogy a már meghalt, de szív-injekció hatása folytán életre visszahozott ember hoz-e valaminemű benyomást s ha igen: minőt, a halálkapuján túl levő állapotról? S a kísérlet azt mutatta, hogy ha sikerült is — különösen a szívgyöngeség miatt végálmra szenvedültet, igaz, csak rövid időre — visszaadni a fizikális életnek, s ha a visszaélesztett föl is

ismét jellemző türelmére, hogy a törvény végrehajtását nem szorgalmazta, inkább visszariasztani, mint büntetni akart. Templomokat adatott vissza a katolikusoknak és építtetett az evangélikusoknak, kiknek papjait is segélyezte.

Vallásos világnézeti felfogását jellemzően tünteti fel az a tette, hogy kevéssel halála előtt (1629 szept. 24.) Váradon konferenciát tartott, melyen előadta, hogy a katolikus és református magyarok közt szoros szövetséget óhajt létrehozni. E szövetség céljaul tűzte ki a kölcsönös védelmet a bármely oldalról jövő háborgatások, zaklatások és jogfosztások ellen. Egy olyan nagy reünós gondolata volt ez a szövetség, melyet neki, vallásos liberalizmusa mellett, a 30 éves háború külsőleges prot. uniójának mintájára — bizonyosan a törökséggel és a Habsburgok imperialisztikus katholicizmusával szemben — izzó magyarsága és kis országának nyugalma és biztonsága sugalmazott.

Önként érthető, hogy a reformátusok fejedelmi pártfogásának és kegyességének teljességét élvezték. A református intézmények, egyházi épületek, klenódiumok és személyek mindenütt érezték páratlan gondoskodását és bőkezűségét. Sok templomot javíttatott meg és építtetett, úrvacsorai eszközöket adományozott, papokat segélyezett, fizetésüket javította.

A debreceni leégett Nagytemplomot is az ő segítségével építették újra. Az Isten tiszteletében magát állította példaképül. A fejedelem képét ekként rajzolta meg végrendeletében: „A fejedelem mindenekfelett istenfélő, kegyes, szentéletű legyen, igaz, tökéletes ígéretű, fogadású, beszédű, vallásában állhatatos. Az Isten tisztességét mindenekfelett oltalmazza, az Isten anyaszentegyházát terjeszteni igyekezzék, benne való híveit őrizze.“ Ehhez képest az istentiszteletet szorgalmasan gyakorolta, még hadviselése közben sem hanyagolta el soha. Papokat és bibliát vitt magával mindenfelé, ha templomba nem mehetett, tábortestvéreket tartatott. A biblia örök igazságaival naponként táplálta lelkét s életében huszonhatszor olvasta végig a szentkönyvet. Chorusa folyton velejárt több esztendeig tartó hadakozása alatt.

Az egyház belső békéjére és rendjére is ügyelt. Szabadelvű felfogásánál fogva őszintén óhajtotta a protestánsok unióját, ezért különösebb kegyében részesítette az ebben fáradozó, egyébként is kiváló *Alvinczy Péter* kassai lelkészt, egyik fő és hű tanácsosát. Állandó összeköttetésben és levelezésben állott *Pareus Dáviddal*, a heidelbergi egyetem hírneves, tudós tanárával, aki akkor az európai protestáns belső unio legnagyobb serkentője volt. Nagyszámmal küldöz-

ismerte környezetét, valamicskét társalgott is azzal, tehát öntudatra ébredt volt, mikor az iránt kérdezték: mit érzett, látott, tapasztalt a halál kapuján belül, semmit, de semmit nem felelt, hanem átadta magát ismét és egészen a halál szenderének.

Óh, bizony nem is adatott meg nekünk, halandóknak, hogy a halál kapuján túl testi szerveinkkel fizikális szemgyakorlatot tartsunk. Ez egyedül a hit misztikus ösztönének a jogosítványa, kiváltsága. A hité, amely a „reménylett dolgoknak valósága és a nem látott dolgokról való meggyőződés”. (Zsidó 11. 1. v.) Igenis!... A hit misztikus ösztöne győz meg minket afelől, „hogy ha a mi földi sátorházunk elbomol, épületünk van Istentől, nem kézzel csinált, hanem örökkévaló mennyben”. (II. Kor. V. 1. v.) Ezzel a meggyőződéssel aztán mi, ha a halál kapuján belépni látunk egyet-egyét vándortársaink közül, nem is bánkódunk úgy, mint azok, akiknek nincsen reménységük. (I. Thess. IV. 13. v.) Sőt e meggyőződésben elszálldos foszlányonként szívünk fölül a búbanat sötét fellege s fölhasan ajkainkon a triumfáló hit himnusza: „Jézus él, mi is élünk!” (55. dics. 2. v.) És aztán feledve azokat, amelyek a hátunk mögött vannak, neki dőlünk ismét és ismét a küzdelmes életnek...

Élet, élet!... küzdelmes élet!... Az egyensúlyt vesztett lelkek ezer és ezerféle törekvése, vágya: ha valamiképen ismét egyensúlyba juthatna! Fölvetődése új, meg új problémáknak, keresése, kutatása annak, hogyan lehetne a nagy világdúlás okozta romokat eltakarítani s helyükön új, áldásos nemzetközi s nem-

gette hozzá a tanuló ifjúságot s az unio érdekében írt *Irenicum* c. hatalmas vallásbékekönyvét gyönyörködve olvasta és aranyéremmel tüntette ki. Az ág. evangélikusok között visszavonást keltett, erőszakolt exclusiv lutheri hitvallást, az ú. n. *Formula Concordiae*, mely a református ifjaknak is lehetlenné tette a Wittenbergi egyetemre való járást, a saját birodalmában nem engedte érvényre jutni. Mindennütt a kiengesztelő, egységesítő irány híve. A kálvinisták és unitáriusok között akkor még mindig meglévő feszültséget és ellenségeskedést is igyekezett megszüntetni. Megjelent udvarával együtt a két felekezet hitvitáin és bölcs mérsékletével a szenvedélyeket korlátozni és az ellentéteket elsimitani törekedett. Az előde, *Báthory Gábor* alatt folyt heves egyházalkotmányi küzdelemben fogságra ítélt s ott sinlődő *Szilvásújfalvi Imre* nagyváradi esperes-lelkészt börtönéből kibocsátotta, mert méltatlannak tartotta, hogy valakit fogsággal büntessenek meggyőződéséért.

Udvari főprédikátorainak azon kornak legkiválóbb lelkipásztorait hívta meg: *Milota Nyilas István* tiszántúli püspököt, *Keserői Dajka Jánost*, *Geleji Katona Istvánt*, akik egymásután Erdély püspökei is lettek; udvarának diszei voltak, elméjükkel, életükkel, hitükkel, tudomá-

zetgazdasági viszonylatokat létesíteni, üdvös világnézetet uralomra juttatni?!... Anyaszentegyházunk kerítésein belül — természetesen — az utóbbira való törekvés nyomul előtérbe. Valahogyan egy más élet egészséges levegője áramlik ma már szerte magyar református szentegyházunkban is. Az egyéneken keresztül meghódítani a tömegeket a „Világ Világosságának” befogadására s a keresztyén szociális munka megelevenülésével enyhíteni a földi nyomort, áthidalni a társadalmi rétegek közötti szakadékokat s a békés élet áldásait szaporítani az Örökkévaló tetszése szerint.

Különösen jól esik látni, hogy ifjúságunk folyvást intenzívebben toborzódik az alá a zászló alá, amelynek hadserege a tiszta, nemes és szent keresztyén ideálokért küzd, harcol. Isten áldó kegyelme kísérelje állandóan mindazokat, akik a keresztyén ifjúsági munkák élén viaskodnak a világ fertőző hatása ellen!...

Egyházunk kebelében — ahol az anyagi eszközök hiánya már-már nem egy ponton válságos helyzetet szült és szül — közelebről élesen nyomult előtérbe az a kérdés: mi lesz azokkal a kis gyülekezeteinkkel, amelyekben az elemi iskolások száma leapadt s ezért az államkormány megvonja tőlük az iskola fenntartására eddig juttatott segílyt?... Fölmerült az a terv, hogy a küszöbön levő veszedelem elhárítása céljából lelkész-tanítóságokat kell szervezni s evégből theológus ifjaink köteleztesse a tanítói oklevél megszerzésére. A probléma megoldása nem oly könnyű, mint ahogy fölmerült. Mert theológus ifjaink már is el vannak terhelve tan-

nyukkal és ékesszólásukkal egyaránt tündökölték. Velük a református egyháznak még akkor teljesen ki nem alakult, szétágazó liturgiális rendjét és egységét is igyekezett megteremteni. Ecélből iratott „Agendát” Milotaival s adta azt ki a maga költségén, melyet aztán nemcsak Erdélyben, hanem Magyarországon is hosszú ideig használtak. A gyülekezeti helyes és szép éneklés előmozdítására egy énekeskönyv szerkesztésével bizta meg Keserűit és Gelejit, akik nagy apparátussal láttak a munkához. Ennek befejezését azonban Bethlen már nem érte meg s így utódja *I. Rákóczi György* adta ki. Ez az „*Öreg Gradual*” néven ismeretes nagyalakú és terjedelmű gyülekezeti énekeskönyv. Azt is fejedelmi gondjának ismerte, hogy hittani művek kiadásával növelje a vallásos buzgóságot és egyházas érzést. Több mint 20 enemű munka jelent meg az ő költségén, ezek között Kálvin világhírű, nagy reformátori munkája: az „*Institutio religionis Christianae*” (1624), melyet Bethlen költségén legbövitettebb alakjában *Szenci Molnár Albert* fordított le és adott ki. Címe: A keresztyén religióra és igaz hitre való tanítás. Az ő sürgetésére és támogatásával jelent meg a Helvét Hitvallás is magyar nyelven (1616).

(Folytatása következik.)

tárgyakkal. S a mai egyetemi képzés mellett nem látszik gyakorlati lelkesszé fejlődésük kívánatosnak. S kérdés, hogy a tanítói oklevél megszerzésére való elkötelezés mellett lehetséges lesz-e kinevelni a megfelelő s kellő lelkési succescentiát? . . .

Én a kérdés taglalásába nem akarok mélyebben hatolni, csak azt a véleményemet kockáztatom, hogy: talán preoráns tanítók beállításával lehetne valamennyire megoldani a kérdést. Preoráns tanítók voltak már s állítom, hogy közülük nem egy kiválóan betöltötte a tisztét. Remélhető, hogy kicsiny gyülekezeteinkben áldásosan fognak forgolódni ma is, ezután is ilyenek.

Felekezetközi viszonyaink — sajnos — nem enyhültek, sőt az éppen nem szórványosan mutatkozó jelenségek azt mutatják, hogy a sejtrendszer szerint megszervezett ellenfél egyre nagyobb-nagyobb sikerrel halásztat vizeinkben. S ennek egyik oka az, hogy ott anyagi áldozatoktól sem riadnak vissza, csak sikerüljön a halászat. Már pedig tudjuk, hogy: „Paupertas magna meretrix.” Ezzel szemben nálunk — sajnos — folyvást virul, flóreal az álliberális, Nagy Frigyes nembánomság . . . És 99%-ig református vidékeken hitbéli, jónévű hitbéli atyánkfiai mellőzésével töltjük be a köztisztviselői állásokat . . . Hej, haj! . . . Sapienti pauca! . . .

Kis enyhületet, holmi „Treuga Dei”-félét lehetett jól esőleg észlelni azon a napon, amelyen Isten kedvező kegyelméből kormányzó úr Őfőméltósága országlásának tizedik évfordulóját ünnepeltük. Ezen az ünnepen mégis csak tudtunk egyik lenni. Mért nem lehetünk máskor is, mindig is!

Nagytiszteletű és Méltóságos Közgyűlés!

Nem kell itt részleteznem, hogy minő áldásos volt reánk, árva magyarokra, nagybányai vitéz *Horthy Miklós* eddigi országlása. De megemlékezve erről, hálát kell rebennem itt is az *Örökkévalónak*, hogy a legválságosabb időben nekünk adta Őt. S talán nem vagyunk még oly messze az örömnepünktől, és talán nem vagyunk — így testületileg — olyannyira csekélyek, hogy tisztelő hódolatunkról, rendíthetetlen ragaszkodásunkról, drága életére Isten áldása kérése mellett, e közgyűlésünkben ne értesítsük Őt . . . Tartsa Isten, áldja Isten soká, soká boldogan! . . . Legyen, legyen mielőbb az integer Magyarország kormányzója!

És most elnöktársam Őméltósága nevében is szívből köszöntve mindnyájatokat, közgyűléstünket megnyitom.

F. Varga Lajos.

Nem az a esoda, hogy a föld megmozdul, hanem hogy te nem mozdulsz, nem indulsz meg annyi feszítő, lendítő energia tudatában, mint amennyi az árvabélyegakeióban van.

EGYHÁZ

Az egyházi adózás és adakozás.¹

Írta és a debreceni csapóuccai egyházi tanácsosok eszimecseréjén előadta **dr. Balla Bertalan**, Debrecen sz. kir. város adóügyi tanácsnoka, presbyter, egyházi részgi gondnok.

(Folytatás és vége.)

Kiemelte a rendelet, hogy az abban foglalt rendelkezések a párbér természetű szolgáltatásokra, valamint a felekezeti iskolai adókra nem vonatkoznak. A pénzügyigazgatóságok azonban azt, hogy a felekezeti iskolai adók kivetési kulcsa mely községekben haladja meg a 10 %-ot, minden évben március végéig tartoznak pénzügyminiszter úrhoz jelenteni, hogy a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr a pénzügyminiszter úrral egyetértőleg a szükséges intézkedéseket megtehesse.

E rendelet folytán debreceni református egyházunk elnökségének kérelmére a m. kir. pénzügyminiszter 151,549—1927. VII. a. sz. rendeletével megengedte, hogy a debreceni református egyház által kivetett egyházi adók annak dacára, hogy azok kivetési kulcsa tényleg 15 %, a jövőben is a K. K. H. Ö. 9. §-ához fűzött utasítás értelmében a többi közadókkal együttesen kezeltesse.

Az egyház azon kérelmét illetőleg, hogy azok adója is együttes kezelésbe vonassék, akik csak egyházi adót fizetnek, a hivatolt utasítás értelmében teljesíthetőnek nem találta, de ez az egyház szempontjából közömbös is, mert ez a rendelkezés nem érintette a városok, községek által vállalt azon kötelezettséget, hogy az egyházi adókat saját közegeikkel szedjék.

A városi, községi közegek ugyanis az ily adózók egyházi adóját, kik más adóval megróva nincsenek, nem az együttes főkönyvben, hanem külön főkönyvben kötelesek kezelni.

A pénzügyi kormányzat által idevonatkozólag eddig tett intézkedések tehát még mindig megadják a módot az egyházközségeknek a szükségleteikhez mért összegű adók kivetésére, mivel a 15 %-nál magasabb egyházi adók legfeljebb nem az együttes főkönyvben, hanem attól külön kezelendők és hajtandók be a hatósági szervek által. Ez esetben inkább csak az a hátrány áll be, hogy az ily mértékű adó behajtásáról külön kezelésben kell gondoskodni. Az egyházak anyagi érdekei csak akkor jutnának valóban hátrányos helyzetbe, ha az 1927. évi V. tc. 71. §-ának előbb ismertetett rendelkezései az egyházi főhatóságok előzetes meghallgatása nélkül szószerint és mereven alkalmaztatnának, mivel még az ingatlan vagytonokkal rendelkező egyházközségek háztartásában is a fő bevételi forrás az adó, amelynek a tényleges szükséglettel szembeni merev korlá-

¹ Ennek a nagyértékű előadásnak itt közölt része (a többi, sajnos, helyszűke miatt mellőzni vagyunk kénytelenek) legszélesebb egyházi köreink érdeklődésére is fokozott mértékben számíthat. Szerk.

tozása az egyházi adminisztrációt hátrányosan befolyásolná.

Az 1927. évi V. tc. 71. §-ának végrehajtására vonatkozólag a Református Figyelő 1930. évi január 4-i számában Benedek Sándor m. kir. közigazgatási bírósági másodelnök, felsőházi tag, tolnai egyházmegyei gondnok tollából igen érdekes és értékes cikk jelent meg, amely nyomatékosan rámutat a kérdéses törvényszakasz merev alkalmazásával, végrehajtásával az egyházközségekre járó hátrányokra, hivatkozván arra, hogy a rendes egyházi adó a népes egyházközségekben részint készpénzben, részint természetbeni járulékokban az állami adók 50 %-a körül mozog. A nagyobb szabású építkezések, főként iskolák és templomok építése, helyreállítása alkalmával kivetni szokott rendkívüli egyházi adó pedig 50-nél nagyobb százalékban, de mindig a hívek áldozatkészségéből és az egyházi felső hatóságok jóváhagyásával vettetik ki.

És itt van a hangsúly a református egyházi adó helyenként jelentősen magas százalékának indokolásánál abban, hogy az ilyen rendkívüli szükségletekre a hívek által választott presbyterek, egyházi vezetők által megszavazott, megállapított rendkívüli adótételek az egyházközség tagjai általános hangulatának spontán megnyilatkozásai alapján állapíttatnak meg s szinte nem is adó, hanem inkább adomány jellege van annak, amelyre a hívők magukat elkötelezték és amelyet, különösen a természetbeni szolgáltatásokat, buzgó egyháztagnak esetleg meg is kétszerezik. És amikor e rendkívüli terhet vállalják, akkor igazán nem hozzák azt a törvények szerint fizetendő egyéb köztartozásukkal összefüggésbe, mert ha pl. templomjavításra, vagy építésre, vagy lelkészlak-, avagy iskolaépítésre, vagy javításra határozta el magát az egyházközség, akkor számot is vetett egyúttal a hívek áldozatkészségével, buzgóságával és teherbíró képességével is. A világháború által okozott anyagi károkat pedig ahogy a magánháztartások, gazdaságok, éppen úgy, sőt még inkább megérezték az egyházak, melyeknek tagjai a háború után fellendült valláserköleszi érzések hatása alatt, boldog örömmel igyekeztek — különösen falvakon — arra, hogy templomaikat helyreállítsák, harangjaikat pótolják stb.

Nem gondolom tehát, hogy ily körülmények között az államkormány az egyházak jogos érdekeit ne venné figyelembe. Sőt inkább azt remélem, hogy a szóbanforgó törvényszakasz rendelkezéseit, amelyekre, el kell ismernünk, általában minden egyes önkormányzati testületnél bizonyos mértékben éppen az önkormányzati háztartások egyensúlya érdekében szükség volt, az egyházi főhatóságok véleményének meghallgatása után, bölcs megfontolás mellett fogja alkalmazni, *ha ugyan egyáltalában azok alkalmazására sor kerülhet.*

Mivel pedig tudomásom szerint e törvényszakasz *végrehajtási utasítása máig sem jelent meg* s így a törvény szavainak mikénti értel-

mezése, illetve azok mikénti végrehajtása tekintetében ma még csak kombinációkra szorulunk, továbbá mivel az egyházi adók együttes kezelésére vonatkozólag eddig megjelent rendeletek is csak az egyházi adók közigazgatási úton, közadók módjára történő kezelését szabályozzák s e szabályozás mellett ma még bármily magas százaléku egyházi adó behajtása voltaképpen korlátozva nincs, végül mivel a hitközségi adó-kivetések esetenként és effektíve ez ideig — legalább az én tudomásom szerint — sehol sem vétettek semmiféle revízió alá, *e kérdéssel foglalkozni érdemben csak akkor lesz célszerű, ha az idevonatkozó végrehajtási utasítás megjelenik.*

A hívek az egyház szükségleteihez való hozzájárulása történhet önkéntes adózás folytán is. Ez adózási rendszer Amerikában, Hollandiában és több más nyugateurópai államban, sőt hazánk megszállott területein is már kivitelre talált.

Az önkéntes egyházi adó bevezetése tekintetében a háború utáni években egyízben én a központi egyház presbyteriumához javaslatot tettem, azonban oly formában, hogy az egyházi rendes adó mellett az önkéntes adózás meghonosítása tekintetében tétessenek lépések. — Az egyházi rendes, kényszerű adó ugyanis csak az esetben volna eltörölhető, ha és amennyiben az önkéntes adófizetés fokozatos bevezetésével az oly eredményt hozna, hogy feleslegessé válnék a rendes adó kivetése.

Ettől azonban a mai nehéz viszonyok és a társadalom mai mentalitása mellett még igen messze vagyunk.

Annál inkább örvendetes az, hogy csapóuccai egyházzrészünkben már sikerült az önkéntes adót meghonosítani, sőt inkább egész egyházzrészi életünket az ilyformán történő adózás alapjaira fektetni, ami egyházzrészi tagjaink buzgóságát, áldozatkészségét bizonyítja.

Éppen azért nem szükséges, hogy én az önkéntes adó behozatalának indokait itt fejtegessem, mert az egyházzrész tagjainak tevékenysége ezen indokokat fényesen reprezentálja már is.

Adja Isten, hogy az egyházzrészünkben életbelépett önkéntes adózás egyetemes nagy egyházunk minden községében mielőbb életre kelhessen, mert szerintem az ily módon való adózás, kellő kifejlesztés mellett, *sokkalta nagyobb anyagi erőket nyújthat, mint a kényszeradózás rendszere.*

HALOTTAINK

Csefkó József segédlelkész az Úrnak szentelt 24-ik életévében, hosszú szenvedés után folyó hó 3-án, reggel $\frac{3}{4}$ órakor visszaadta jószágos lelkét Teremtőjének. Temetése folyó hó 5-én, szombaton délelőtt 11 órakor volt a Nagytemplomban tartott gyászima után.

Áldott legyen emlékezete!

KÜLÖNFÉLÉK

Nagyheti áhítatok tartatnak Debrecenben a Nagy- és Kossuth ucai templomban április hó 13-tól április hó 19-ig.

Kormányzói kitüntetés. A Kormányzó úr Kiss Antal berettyószentmártoni lelkészt sok évi áldásos működéséért legfelsőbb elismerésével tüntette ki.

Az Árpád-téri egyházzrész április hó 6-án d. u. 3 órai kezdettel jól sikerült vallásos ünnepélyt rendezett az Árpádtéri templomban. A vallásos ünnepélyen imádkozott Magyar Bertalan, az egyházzrész segédlelkésze, predikált Kolozsváry Kiss László, az egyházzrész vezető-lelkésze, szép ének- és orgonaszámmal működött közre Csiky László tanítójelölt, szavalt nagy tetszéssel Kovács Tibor tanítójelölt. Vallásos ünnepély végeztével egyházzrész tanácsülés és egyházzrész értekezlet volt, melynek tárgyát a lelkészlak alatti gyülekezeti terem átalakítása és berendezése képezte. Kondor Kálmán gondnok egyszeri felhívására 600 pengő megajánlást tettek az egyházzrész értekezlet tagjai a gyülekezeti teremre, 19 egyházzrész tag pedig gyűjtőívet kért, hogy az egyházzrész többi tagjait is megajánlásokra bírja.

A debreceni református tanítóképző-intézet Püspökladányban. A debreceni tanítóképző-intézet évek óta az V. éves tanulókkal az iskolai év második felében kirándulást tesz valamely vidéki nagyobb egyházközségbe, az ottani egyházi élet és iskolai ügy tanulmányozása végett. Folyó hó 5-én Püspökladányba rándult ki igazgató s négy tanár vezetése alatt 40 ötödéves képzős. Megérkezésük után résztvettek a reggeli istentiszteleten, ahol az alkalmi imát dr. Varga Jenő vallástanár mondotta s a kántori teendőket Csiky László V. éves végezte. Istentisztelet után öt csoportba oszolva a tanulók az egyes iskolákat látogatták meg. Majd két ötödéves mintatanítást tartott. Nagyon szép volt ifj. Ary Gyula által vezetett gyermekénekkar. Délben a Rákóczi-vendéglőben közös ebéd volt, amelyen Püspökladány református értelmisége szép számmal vett részt. Délután a kiránduló növendékek szépen sikerült hangversenyt rendeztek, amelyen az igazgató a már a Szülők Iskolájában is előadott értekezését olvasta fel a Gyermeki hazugságokról. A kirándulók este 7 órakor tértek haza nagy lelki gyarapodással, hasznos tanulságokkal, amelyeket a jól vezetett iskolák látogatása alkalmával szereztek. A páratlan vendégszeretet feledhetetlen marad. — A fogadtatásban a főérdem Kállay Sándor lelkészt és Molnár Gusztáv igazgatótanács május 21-én délelőtt 9 órakor, a népiskolai tanügyi bizottság május 22-én délelőtt 9 órakor tartják üléseiket a kollégium kistanácstermében.

Egyházzkerületi bizottsági ülések. Az egyházzkerületi pénzügyi bizottság május 20-án délután 3 órakor, a kollégiumi igazgatótanács május 21-én délelőtt 9 órakor, a népiskolai tanügyi bizottság május 22-én délelőtt 9 órakor tartják üléseiket a kollégium kistanácstermében.

A Debreceni Keresztyén Ifjúsági Egyesület április 6-án este 7 órai kezdettel a csapócecai egyházzrész otthonában családi estélyt rendezett gazdag műsorral. Az estélyen „A család” címen előadást tartott dr. Soós Béla főgimnáziumi tanár.

Hivatalos értesítés.

A tiszántúli református egyházzkerület püspökétől
1020—1930.

Pályázati hirdetmény lelkészi állásra.

A tiszántúli egyházzkerület békésbánati egyházzmegyéjébe kebeleztet nagymajláti, elhalálozás útján megüresedett református lelkészi állásra pályázatot hirdetek.

Az állás díjlevele a következő :

1. Készpénz egy évre 105 aranykorona, vagyis havi 13 P 60 f.
2. Búza egy évre 16 q 56 kg., árpa 12 q 96 kg.
3. Föld 6 kat. hold és 1450 öl, adóját az egyház fizeti.
4. Két öl tűzifa és kettő öl szalma.
5. Stóla. Halotti predikáció 8 aranykorona, esketés 4 aranykorona, keresztelés 1 aranykorona.
6. Egész évi őrlésére 16 aranykorona.
7. 4 darab marha és 6 darab sertés legeltetése.
8. Kongrua. 694 aranykorona 66 f, melyért az egyház nem szavatol.

Beruházási megváltás címén gyümölcsfákért előd özvegyének megtérítendő 190 P 50 fillér.

Pályázati kérvények Harsányi Pál református esperes címére, Gyomára küldendők 1930. évi május hó 4-ig.

Az állás 1930. évi október 1-én foglalandó el Debrecen, 1930. évi április 10-én.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

TARTALOM: R. I.: Dávid fia és Dávid ura. — Tárcza: S. Szabó József: Emlékezés Bethlen Gábor fejedelemről. — F. Varga Lajos: Esperesi megnyitó beszéd a debreceni egyházzmegye tavaszi közgyűlésén. — Egyház: Dr. Balla Bertalan: Az egyházi adózás és adakozás. — Halottaink. — Hivatalos. — Különlélek.

A szerkesztésért és kiadásért felelős a laptulajdonos:
Dr. KUN BÉLA.

SESZTINA LAJOS

vasnagykereskedése
Debrecen.

Alapította 1819-ben Sesztina János.

*

Kitűnő fűtőképessegi magyar „Perpetuum“-kályhák.
Magyar gyártmányu zománc-edények,
zsir-bödönök, disznóölő-kések, husvágó-gépek.
Telefon 6. és 15—48.

**Hazánk legrégebb és legnagyobb
harangöntődéje**

ALAPÍTVÁ 1816-BAN.

SELTENHOFER FRIGYES FIAI

m. kir. udvari szállítók

SOPRON.

Harangokat

**öntenek a legfinomabb harang-
öntőzetből minden hangnemben
és legszebb kivitelben.**

Legmagasabb bel- és külföldi kitüntetések bizonyítják harangjaink kiváló minőségét.

1900. évi párizsi világkiállításon nagy aranyérem stb., stb., majd legújabban a soproni, celledömölki, székesfehérvári, kapuvári, szombathelyi és kaposvári országos kiállításon nagy aranyéremmel kitüntetve.

Szállítunk előnyös fizetési feltételek mellett, az egyházak teljes megelégedésére.

Költségvetések és kiszállások ingyen és díjmentesen. Összes szállított gyártmányainkról elismerőleveleket tudunk felmutatni.

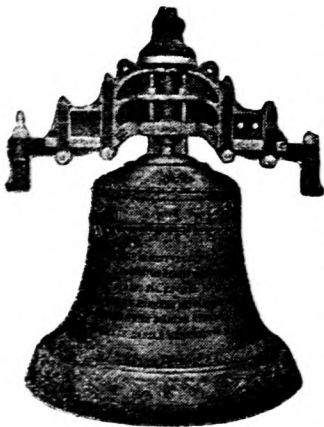
Magyarország aranykoszorús mestere

SZLEZÁK LÁSZLÓ

**harang- és ércöntőde, harangfelsze-
relés és haranglábgyár**

BUDAPEST, VI., FRANGEPÁN-U. 77. SZ.

Telefon: Aut. 913-53. sz.

A törökszentmiklósi református egyház részére készült 1770 kgr.-mos harang.

Az 1900. évi párizsi világkiállításon díszoklevéllel, 1921. és 1923. évi vasipari kiállításon aranyéremmel, az 1925. és 1926. évi kézműipari tárlaton kormánydíszoklevéllel, 1927. és 1928. évi budapesti, székesfehérvári, szentesi és szombathelyi kiállításokon nagy aranyéremmel kitüntetve.

Költségvetéssel díjmentesen szolgál.

Előnyös fizetési feltételek. Számos egyházi elismerőlevél.

Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli Református Egyházkerület könyvnyomda-vállalata. 1930—973.

Konfirmációi ajándéku

ajánljuk

Dr. Révész Imre: Öntudatos hit, KÁTÉ a református egyházba lépni óhajtók számára, valamint a gyülekezeti hitvédelem céljaira —60 P

Dr. Erdős Károly: Az én válasom című könyvecskét, amelyikből most jelent meg a könyvpiacra a negyedik tízezer. — Tartalmazza imádságokon kívül a református hittant, erkölestant, egyháztörténelmet és a magyar református egyház legújabb statisztikai adatait. — **Aranynyomású díszes kötésben** —66 P

Konfirmációóra

ajánljuk

a következő kiadványainkat:

Dr. Ferenczy Gyula: Kálvinista kis káté református vallású földműves és ipariskolai tanulók részére 1-60 P

Dr. Halmi János: Református keresztyén kis káté, a Heidelbergi káté alapján konfirmációi, ismétlőiskolai, valamint összevont vallastanítás céljaira 1— P

Nagy István: Debreceni konfirmációi kis káté —20 P

Soltész János: Konfirmációi káté református növedékek számára —40 P

„MÉLIUSZ“

könyvkereskedés

DEBRECEN, FERENC JÓZSEF ÚT 26.

Telefonszám: 270.